

PREVEDERILE CONCEPTUALE PRIVIND FORMAREA ÎNȚĂLĂ A CONDUCĂTORILOR DE AUTOVEHICULE DE CATEGORIA „B”

Victor CEBAN, dr. conf. univ.

Dumitru CEBAN, lector univ.

Universitatea Tehnică a Moldovei

Abstract: În cadrul Strategiei naționale pentru siguranța rutieră una din principalele direcții de rezolvare a problemei de siguranță rutieră este perfecționarea sistemului de formare profesională a conducătorilor de autovehicule. Ca urmare s-a actualizat necesitatea în elaborarea concepției de formare inițială a conducătorilor auto, descrierea programului de instruire prin competența profesională și transversală care urmează să fie dezvoltată, precum și modalități de organizare și desfășurare a procesului de instruire.

Cuvinte cheie: competență, conducătorul auto, plan de învățământ, concepția

1. Concepția formării conducătorilor auto de categoria „B”

Scopul programului constă în formarea la viitorii conducători de autovehicule de categoria „B” competențelor datorită cărora vor putea să conducă automobilul într-un mod fiabil și sigur, cu un grad ridicat de responsabilitate față de ceilalți participanți la trafic.

Gradul de nouitate și relevanța programului de formare profesională.

În procesul de elaborare a programului de formare profesională inițială a conducătorilor de autovehicule de categoria „B” au fost luați în considerație următorii factori:

- necesitatea ajustării ofertei educaționale la cerințele actuale ale siguranței de circulație rutiere și pieței de servicii de transport;
- experiența națională și internațională privind elaborarea programului de formare profesională inițială a conducătorilor de autovehicule de categoria „B”;
- integrarea teoriei în practică.

Conținutul planului de învățământ și modulelor de instruire este orientat spre formarea competențelor transversale și profesionale la viitorii șoferi transpuse în dezvoltarea lor în plan cognitiv, afectiv/atitudinal și psihomotor, formarea responsabilităților sociale.

Programul de formare profesională inițială a conducătorilor de autovehicule de categoria „B” este elaborat în conformitate cu următoarele actele normative naționale:

- Constituția Republicii Moldova;
- Codul educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17 iulie 2014;
- Codul transporturilor rutiere nr. 150 din 17 iulie 2014;
- Legea nr.131-XVI din 7 iunie 2007 privind siguranța traficului rutier;
- Hotărârea Guvernului nr.1452 din 24.12.2007 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la permisul de conducere, organizarea și desfășurarea examenului pentru obținerea permisului de conducere și condițiile de admitere la traficul rutier;
- Hotărârea Guvernului nr.1224 din 09.11.2004 cu privire la organizarea formării profesionale continuă;
- Ordinul Ministerului Educației nr.1022 din 28 octombrie 2013 cu privire la aprobarea Curriculumului privind formarea profesională inițială și continuă de toate categoriile/subcategoriile a conducătorilor de vehicule.

Raporturile juridice din domeniul educației se reglementează și prin următoarele acte internaționale:

- Declarația Universală a Drepturilor Omului;
- Carta Națiunilor Unite;
- Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale;
- Carta Socială Europeană;
- Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale;
- Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități;
- Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei;

- Directiva Parlamentului și Consiliului Uniunii Europene nr. 2006/126/CE cu privire la permisul de conducere;

- Directiva Parlamentului și Consiliului Uniunii Europene nr. 2003/59/CE privind calificarea inițială și formarea periodică a conducătorilor auto ai anumitor vehicule rutiere destinate transportului de mărfuri sau de pasageri;

- Convenția internațională asupra circulației rutiere, precum și prin alte acte internaționale la care Republica Moldova este parte.

Obiectivele generale ale programului de formare profesională inițială a conducătorilor de autovehicule de categoria „B”:

- formarea unui sistem de cunoștințe teoretice privind obligațiunile conducătorilor de vehicule, organizarea și dirijarea circulației rutiere, regulile de circulație a vehiculelor și primul ajutor medical;

- aplicarea conștientă a acestor cunoștințe teoretice în condițiile reale din traficul rutier;

- manifestarea unor dexterități de a conduce în siguranță autovehicul și comportamente adecvate privind rezolvarea situațiilor semnificative din cadrul traficul rutier.

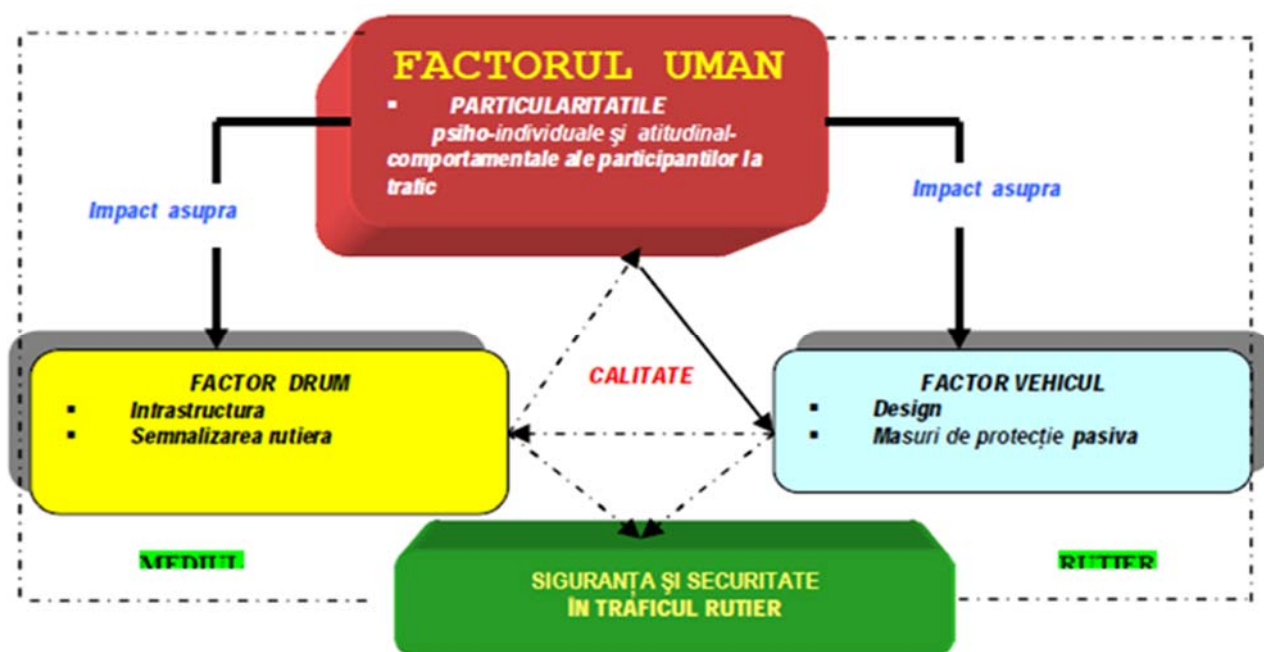
Coordonarea programului de instruire cu standardele de asigurare a calității. Pentru sporirea calității procesului de instruire sunt respectate următoarele principii:

- figura centrală a procesului de predare-învățare-evaluare este formabilul care învață;

- învățarea nu mai urmărește acumularea informației, ci este orientată spre dobândirea de competențe, calități și capacități de încadrare activă în procese profesionale și sociale;

- evaluarea nu mai urmărește capacitatea formabililor de a memora informația, ci este orientată spre punerea în valoare a competențelor necesare pentru viața profesională, socială, privată.

Programul de formare profesională conducătorilor auto de categoria ”B” a fost proiectat reieșind din rolul șoferilor în cadrul sistemului “Conducător auto – vehicul – drum – mediul ambiant” prezentat în figura 1.

Fig.1 Modelul sistemului “Conducător auto – vehicul – drum – mediul ambiant”

În cadrul proiectării programului de instruire a conducătorilor auto s-au luat în considerație opiniile specialiștilor conform cărora formarea conducătorului auto sigur în trafic să se efectuează în mai multe etape reprezentate în figura 2.

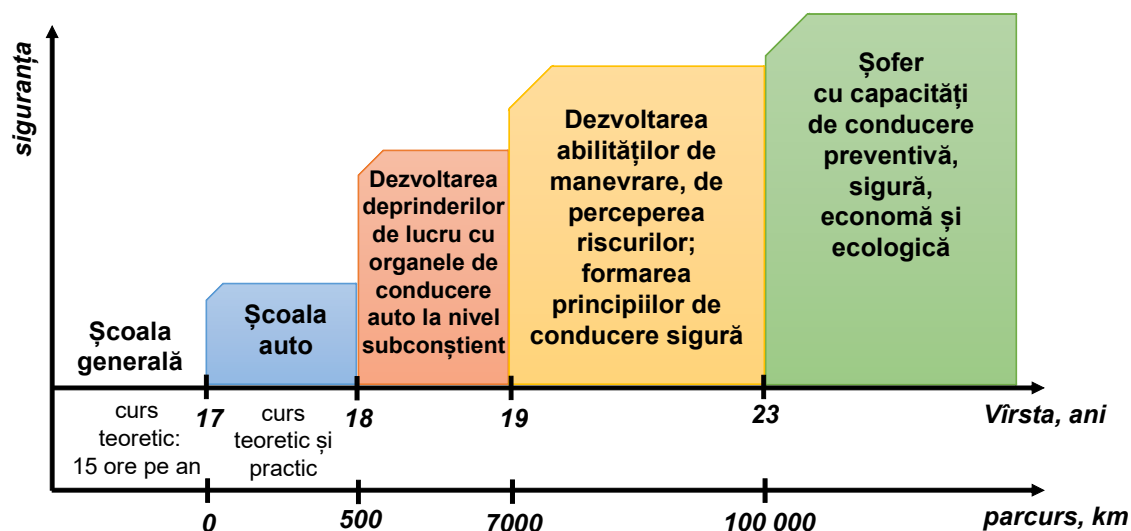

Fig.2. Formarea conducătorului auto sigur în trafic

Programul de formare profesională a conducătorilor auto de categoria „B” a fost proiectat în corespundere cu sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule reprezentat în figura 3.

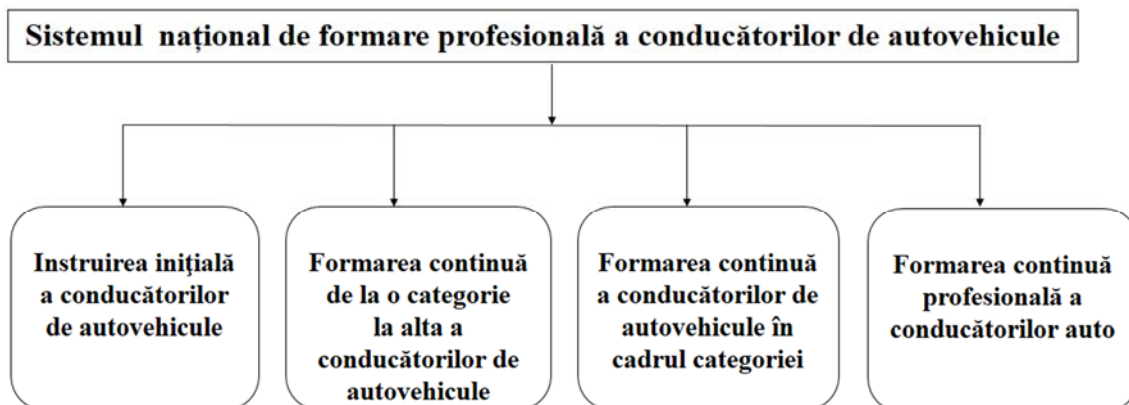

Fig.3. Sistemul național de formare profesională a conducătorilor de autovehicule

Programul de formare profesională a conducătorilor auto de categoria „B” conține elemente esențiale privind instruirea conducătorilor auto promovată în cadrul Comunității Europene date în matricea OIC (tabelul 1).

Tabelul 1. Matricea OIC: elemente esențiale în instruirea conducătorilor auto

	Cunoștințe și abilități	Factori care sporesc riscurile	Autoevaluare
IV. Obiective de viață și abilități pentru viață	Stilul de viață, vârsta, grupul, cultura, poziția socială etc. vs. comportamentul la volan	Căutarea senzațiilor tari Acceptarea riscurilor Normele grupului Presiunea anturajului	Competența introspectivă Propria personalitate Controlul impulsurilor

III. Obiective și contextul în care este condus autovehiculul	Alegerea formei Alegerea momentului Rolul motivelor Planificarea rutei	Alcoolul, oboseala Fricțiune scăzută Oră de vârf Pasageri tineri	Motivele personale. influențează alegerile Gândire autocritică
II. Stăpânirea situațiilor din trafic	Regulile rutiere Cooperarea Perceperea pericolelor Automatizarea	Nerespectarea regulilor Nepăstrarea distanței regulamentare Fricțiune scăzută Participanți la trafic vulnerabili	Calibrarea abilităților de conducere Propriul stil de conducere
I. Manevrarea vehiculului	Funcționarea autovehiculului Sistemele de protecție Controlul asupra autovehiculului Legile fizice	Neutilizarea centurilor de siguranță Defectarea sistemelor autovehiculului Uzura cauciucurilor	Calibrarea abilităților de control al autovehiculului

2. Descrierea programului de instruire prin competențe profesionale și transversale care urmează să fie dezvoltate

Competențele profesionale și transversale care urmează să fie formate în cadrul programului de formare profesională inițială a conducătorilor de autovehicule de categoria „B” au fost identificate, formulate și aprobate ca rezultat al activității grupului de specialiști în domeniul de pregătire și calificare a conducătorilor auto creat de Ministerul Tehnologiei Informației și Comunicațiilor al Republicii Moldova prin ordinul nr. 95 din 12.08. 2016 după cum urmează:

- CP1. Conducerea autovehiculului în conformitate cu cerințele legislației în traficul rutier;
- CP2. Conducerea autovehiculului în siguranță în diverse situații și condiții rutiere;
- CP3. Identificarea defectelor în construcția autovehiculului care interzic exploatarea lui;
- CT1. Acordarea primului ajutor persoanelor traumatizate ca urmare a accidentului rutier;
- CT2. Respectarea modalității de viață sănătoasă.

Competențele examinate a fost aprobate în corespundere cu nevoile identificate pe piața muncii, obiectivele formulate de parteneri din mediul de afaceri și factori de decizie în domeniul transporturilor și siguranței de circulație rutieră.

La finele cursului de instruire conducătorul auto de categoria „B” trebuie să dispună de cunoștințe și capacități după cum urmează:

a) cunoștințe:

- regulamentul circulației rutiere, bazele juridice ale circulației rutiere;
- tipurile sancțiunilor pentru încălcarea regulamentului circulației rutiere, regulilor de exploatare ale autovehiculelor și normelor de protecție a mediului ambiant în conformitate cu legislația Republicii Moldova;
- bazele conducerii autovehiculului în siguranță;
- influența alcoolului, medicamentelor și drogurilor, cât și influența stării de sănătate și oboselii asupra conducerii autovehiculului în siguranță;
- construcția autovehiculelor, destinația, amplasarea, principiul de funcționare a mecanismelor și dispozitivelor vehiculului;
- ordinea de îndeplinire a controlului tehnic înainte de deplasare și cerințele tehnice de întreținere a sistemelor și subansamblurilor vehiculului care influențează siguranța traficului;
- defectele și condițiile care interzic exploatarea și deplasarea autovehiculelor;
- cauzele principale ale defectelor, în procesul de exploatare a autovehiculelor, consecințele ce pot avea loc, modalități de depistare și înlăturare a acestora;
- regulile protecției muncii la îndeplinirea controlului tehnic al autovehiculului, modalități de înlăturare a defecțiunilor și îndeplinirea lucrărilor reviziei tehnice, reguli de folosire a materialelor de exploatare;
- tehnici de acordare a primului ajutor în urma accidentelor rutiere;
- aspectele specifice de ocrotire a mediului ambiant.

b) capacități:

- să conducă autovehiculul în siguranță în diferite condiții rutiere și meteorologice, să respecte Regulamentul Circulației Rutiere;
- să-și mențină starea sa emoțională, să respecte drepturile altor participanți la trafic, să rezolve constructiv conflictele ce apar între participanți;
- să îmbunătățească abilitățile sale în conducerea autovehiculului;
- să evalueze și să evite situații rutiere periculoase;
- să acționeze sigur în situații excepționale;
- să prevină riscurile fizice și mentale legate de consumul alcoolului, drogurilor și alte substanțe care pot afecta comportamentul;
- să îndeplinească controlul tehnic înainte de pornire și în timpul deplasării;
- să se adreseze la timp la specialiști pentru înlăturarea defecțiunilor tehnice apărute;
- să alimenteze mijlocul de transport cu combustibil, materiale lubrifiante și lichide speciale cu respectarea cerințelor ecologice moderne;
- să întreprindă măsuri posibile de acordare a primului ajutor persoanelor traumatizate în urma accidentului de circulație, să respecte cerințele de transportare a lor.

Programul de instruire se bazează pe faptul că formabilii după obținerea permisului de conducător auto va realiza conducerea autovehiculelor de categoria „B” cu statutul de automotor ci nu în calitate de șofer ce prestează servicii de transporturi rutiere comerciale.

Așadar, conducătorii auto cu permisul de conducere de categoria „B” care vor fi încadrați în procese de transporturi de mărfuri sau, de exemplu, conform legislației în vigoare, după trei ani de experiență, vor dori să activeze în funcție de șofer de taxi ei vor trebui să ia un curs suplimentar de instruire pentru a obține certificat de competență profesională.

Absolventul programului de formare profesională inițială a conducătorilor de autovehicule de categoria „B” va avea posibilitatea de a-și continua studiile la același domeniu de formare profesională în scopul de obținere unor calificări mai superioare cu dreptul de conducere autovehicule de categoria „C”, „CE”, „D”.

În scopul de perfecționare măiestriei de conducere de autovehicul viitorul conducător auto trebuie să fie capabil să autodezvoltă prin ridicarea nivelului de cunoștințe și dexterități de a conduce în siguranță autovehicul pe drum.

3. Condiții de realizare a programului de formare profesională inițială a conducătorilor de autovehicule de categoria „B”

Condiții de realizare programului de formare profesională inițială și continuă a conducătorilor de autovehicule de toate categoriile/subcategoriile sunt în mod detaliat reglementate de: Legea nr.131-XVI din 7 iunie 2007 privind siguranța traficului rutier; Codul educației al Republicii Moldova nr. 152 din 17 iulie 2014; Ordinul Ministerului Educației nr.1022 din 28 octombrie 2013 cu privire la aprobarea Curriculumului „Conducători de vehicul”.

Conform articolului 21¹ din Lege privind siguranța traficului rutier una de bază este condiția privind baza tehnico-materială care se consideră îndeplinită dacă unitatea de instruire a conducătorilor auto:

a) dispună, cu drept de proprietate sau cu contract de locațiune/arendă, de săli de studii destinate desfășurării instruirii teoretico-practice (încăperi cu destinație nelocativă), terenuri de instruire în conducerea autovehiculelor, care întrunesc condițiile stabilite în anexa la prezenta lege;

b) dispune, cu drept de proprietate sau cu contract de locațiune/leasing, de un număr de vehicule din categoriile/subcategoriile pentru care se va desfășura instruirea în conducere, corelat cu numărul de ore stabilit în planul de învățământ al programului de instruire, dotate conform condițiilor prevăzute de Regulamentul circulației rutiere;

c) dispune de scheme, coordonate cu poliția, ale itinerarelor pentru efectuarea instruirii practice în conducerea autovehiculelor pe drumurile publice;

d) deține echipamente și materiale metodico-didactice corespunzătoare conținutului modulelor de instruire teoretică și practică în conducerea autovehiculului, prevăzute în anexa la prezenta lege.

A doua condiție din acesta Lege privind competența profesională se consideră îndeplinită dacă unitatea de instruire a conducătorilor auto face dovada că:

a) are angajați profesori de siguranță rutieră și instructori în conducere auto, cu contract de muncă, într-un număr corespunzător normelor privind organizarea activității didactice în cadrul unităților de instruire a personalului din domeniul transportului rutier, aprobate de Guvern;

b) profesorii de siguranță rutieră dețin diplome de studii superioare sau medii de specialitate corespunzătoare modulului respectiv și certificate de atestare profesională;

c) instructorii în conducere auto dețin documente care certifică experiența lor de conducători profesioniști și certificate de atestare profesională;

d) are angajat personal didactic specializat, cu contract de muncă, pentru disciplinele *Acordarea primului ajutor și Instruirea antialcoolică și antidrog*, cu studii superioare în domeniul medicinei de urgență sau, după caz, narcologiei ori are încheiat cu o instituție medico-sanitară publică un contract de prestări servicii pentru instruirea la disciplinele menționate.

Conform Codului educației al Republicii Moldova în învățământul profesional tehnic activitățile de predare-învățare-evaluare sunt bazate pe planuri de învățământ și curriculele pe module elaborate pentru fie care programa de instruire (meserie) de un grup de specialiști din domeniul. În cazul nostru, de programul de formare profesională inițială și continuă a conducătorilor de autovehicule, planuri de învățământ și curriculele pe module sunt aprobate prin ordinul Ministerului Educației nr.1022 din 28 octombrie 2013 cu privire la Curriculumul „Conducători de vehicule” care rămâne în vigoare și urmează să fie respectat de unități de instruire.

Informația deplină despre personalul didactic și baza tehnico-materială a unității de instruire a conducătorilor auto să dețină în dosarul prezentat la Camera de Licențiere și Agenția Națională de Asigurare a Calității în Învățământul Profesional în conformitate cu legislație în vigoare.

4. Înscrierea, finalizarea instruirii și dobândirea certificatului de către formabili

Înscrierea cursanților la programul de instruire a conducătorilor de autovehicule de categoria „B” se efectuează în corespundere cu legislația națională în vigoare. Actul normativ de bază este HG nr.1452 din anul 2007, precum și ordinul Ministerului Educației nr.1022 din 28 octombrie 2013 cu privire la Curriculumul „Conducători de vehicule”.

Standarde minime de performanță pentru evaluarea competențelor sunt descrise în Curriculumul „Conducători de vehicule”.

Cursurile să finalizează cu examenul de absolvire. La examenul de absolvire sunt admiși cursanții care au situația școlară încheiată la toate modulele de instruire.

Procedura de examinare să efectuează în conformitate cu Regulamentul privind organizarea activității didactice în cadrul unităților de instruire a conducătorilor de autovehicule.

Rezultatele examenelor se confirmă prin procesul verbal semnat de membrii comisiei (din cel puțin trei persoane) formate prin ordinul conducătorului instituției de instruire.

Membrii comisiei de examinare sunt responsabili pentru asigurarea transparenței și calitățile procesul de evaluare ale candidaților în conducători de autovehicule.

Proba teoretică cu caracter integrator (de sinteză) se desfășoară în formă de test/ chestionar. Proba practică la conducerea autovehiculului se efectuează în 2 etape. Prima etapă se efectuează pe terenul de instruire, iar etapa a doua pe drumurile publice în condiții reale ale traficului rutier.

După susținerea examenelor, absolvenților li se înmânează certificatul de școlarizare de evidență strictă elaborat și aprobat de organele de stat, iar rezultatul evaluării instruirii se confirmă prin „admis” sau „respins”.

Conferirea certificatului ce atestă finalizarea programului de formare profesională se efectuează cu respectarea cadrului normativ-reglator. Certificatul după formă și conținut este elaborat de instituția de stat responsabilă pentru calificarea conducătorilor auto.

Cursanților, care nu au susținut examenul de absolvire din prima probă, li se acordă dreptul de a susține examenul repetat pe parcursul a trei luni. După expirarea termenului de trei luni de la data examenului de absolvire, cursantului i se eliberează o adeverință ce confirmă audierea cursurilor. În baza adeverinței, examenul de absolvire a cursurilor auto poate fi susținut numai pe parcursul următorilor 3 ani cu o dovadă de realizare a programului suplimentar de ore de instruire în conducerea autovehiculului.

În caz de pierdere a certificatului de absolvire a cursurilor de instruire se eliberează un duplicat.

Drept finalități scontate ale programului de instruire se preconizează formarea conducătorilor auto care dau dovadă de cunoștințe, abilități și competențe transversale și profesionale și care asigură securitatea rutieră.

5. Planul de învățământ

Planul de învățământ este elaborat în corespundere cu calificări și competențe profesionale specifice pentru:

- meseria 1041002 Conducător auto (șofer), conform Nomenclatorului domeniilor de formare profesională și al meseriilor/profesiilor, aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 425 din 03.07.2015;
- ocupație 832202 conform Clasificatorului ocupațiilor din Republica Moldova (CORM-006-14), aprobat prin ordinal Ministerului muncii, protecției sociale și familiei al Republicii Moldova nr. 22 din 03.03.2014.

La elaborarea planului de învățământ au fost preluate practici bune din sistemul național de pregătire a conducătorilor auto, realizări performante pentru școlile auto din spațiul European, precum și acele cu succes aprobate pe parcursul istoriei întregi de pregătire a șoferilor.

În prezent toate instituțiile autorizate, care oferă servicii educaționale privind formarea profesională a conducătorilor auto, organizează procese de instruire în conformitate cu planuri de învățământ aprobate prin ordinul Ministerului Educației nr.1022 din 28 octombrie 2013 cu privire la Curriculumul „Conducători de vehicule”.

Ca urmare, luând în considerație practice performante pentru sistemul educațional modern, structura planului de învățământ putem aproba după cum urmează:

Tabelul 2. Planul de învățământ pentru instruirea conducătorilor auto de categoria „B”

Nr. crt.	Denumirea modului	Total ore			Nr. de ore pe tipuri de activități			Forma de evaluare
		total	contact direct	studiul individ	C	S	P	
1	Bazele legislației în traficul rutier	128	64	64	52	12		T
2	Conducerea autovehiculului. Comportament și siguranță	80	40	40	32	8		T
3	Construcția și exploatarea autovehiculelor	40	20	20	16	4		T
4	Acordarea primului ajutor. Educația antidrog	40	20	20	16	4		T
5	Instruirea în conducerea autovehiculului	40	40				40	E
	Total ore pentru realizarea programului de instruire	328	184	144	116	28	40	

Notă:

- activități didactice de predare & învățare: C – prelegeri, S – seminar, P – practica;
- forma de evaluare la finele cursului de instruire: E - proba practică la conducerea autovehiculului cu calificativul admis/respins, T - proba teoretică în formă test, cu calificativul admis/respins;
- în corespundere cu prevederile ale Codului educației ora de activitate didactică constituie 45 de minute.

Tabelul 3. Examenul de absolvire (Evaluarea finală)

Nr. crt	Denumirea activității	Nr. de ore pentru examinarea unui formabil
1	Proba teoretică cu caracter integrator (de sinteză) desfășurată în formă de test/chestionar	0,5
2	Proba practică la conducerea autovehiculului	0,5

Notă:

- numărul de ore necesar pentru organizarea examenului teoretic cu un grup de formabili constituie 6 (șase) ore;
- se recomandă de utilizat pentru organizarea probei teoretice al examenului de absolvire materiale didactice aprobate de Ministerul Educației;
- pentru organizarea probelor practice ar trebui să fie ghidate de Curriculumul „Conducători de vehicule”.

6. Calendarul de studii

Planificarea și desfășurarea procesului de studii a conducătorilor auto de categoria „B” să efectuează reieșind de durată minimă de instruire de trei luni aprobată prin ordinul Ministerului Educației nr.1022 din 28 octombrie 2013 cu privire la Curriculumul „Conducători de vehicule”.

În cazul organizării procesului de instruire teoretică cu program seral, se admite durată zilnică nu mai mult de 4 ore academice, iar în cazul învățământului de zi – nu mai mult de 6 ore pe zi. Durata zilnică de instruire în conducere autovehiculului programate pentru fiecare cursant nu poate depăși 2 ore academice.

Ca urmare, acceptăm pentru programul seral de învățământ calendarul activităților didactice cu constând din 36 de zile de studii (12 săptămâni), cu câte trei zile pe săptămână de instruire teoretică cu durată de patru ore academice.

Tabelul 4. Calendarul de studii

Durata de studii	Activități didactice de predare & învățare	Instruirea practică în conducerea auto	Evaluare finală
36 zi	35 zi	20 zi	1 zi

Notă:

- *orarul lecțiilor pentru cursul teoretic se elaborează în baza calendarului de studii;*
- *proiect didactic de durată lungă sau planul calendaristico-tematic de distribuție temelor și orelor conform zilelor de studii să elaboreze de colectivul didactic al instituției de instruire pentru fie care program de formare profesională a conducătorilor auto, luând în considerare sugestii metodologice specifice pentru fiecare modul;*
- *graficul orelor de instruire în conducerea autovehiculului să elaboreze în mod individual pentru fie care formabilul. Rezultatul de instruire practică se confirmă în fișa de evidență a orelor de instruire practică.*

Bibliografie:

1. Strategia națională privind siguranța traficului rutier. Structura de organizare a securității circulației rutiere în Republica Moldova, 2010.
2. Directiva 2006/126/CE a Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene din 20 decembrie 2006 privind permisele de conducere (reformată). Publicată în Jurnalul oficial al Uniunii Europene L 403 din 30 decembrie 2006.
3. Legea nr. 131-XVI din 7 iunie 2007 privind siguranța traficului rutier.